

მასწავლებელთა პროფესიული საჭიროებების კვლევა

იაგორ ბალანჩივაძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
ქ. ქუთაისი, თამარ მეფის ქ. №59

ანოტაცია:

სტატიაში საუბარია პედაგოგის კვალიფიკაციის მქონე პირთა შრომის ბაზრის მოთხოვნების კვლევის მნიშვნელობაზე, განათლების სფეროში კვლევის დაგეგმვის თავისებურებებზე, კვლევის მეთოდებზე, კერძოდ, ანკეტირებაზე, რომელიც ჩვენ გამოვიყენეთ კვლევისას. სტატიაში საუბარია, თუ როგორ უნდა მოხდეს მონაცემთა ანალიზი. დასასრულს ნაჩვენებია თუ რა სარგებელი მოაქვს ასეთ კვლევებს უნივერსიტეტისათვის და სკოლისათვის.

საკვანძო სიტყვები: კვლევა; ანკეტირება; მონაცემთა ანალიზი.

შესავალი, კვლევის დაგეგმვის თავისებურებანი

განათლების სფეროში კვლევის დაგეგმვას სერიოზული დაფიქრება სჭირდება, მისთვის დამახასიათებელი გარკვეული ასპექტებითა და თავისებურებებით. კვლევის დაგეგმვის ერთი საყოველთაოდ მიღებული სქემა არ არსებობს. სქემების განსხვავებულობა დამოკიდებულია კვლევის მიზანზე, რადგან სქემა აუცილებლად უნდა შეესაბამებოდეს მიზანს. კვლევის მიზანი განსაზღვრავს ასევე კვლევის მეთოდოლოგიას და დიზაინს. წინასწარ უნდა გაიწეროს კვლევის პირობები და მისი წარმართვის მექანიზმი, თუ გვინდა, რომ ის დამაჯერებელი, ლეგიტიმური და განხორციელებადი იყოს. მას შემდეგ, რაც მის შესახებ გადაწყვეტილება მიღებულია, მკვლევარს უკვე ყველა პირობა აქვს შექმნილი კვლევის დასაწყებად. დაწყებამდე კარგად უნდა გაირკვეს: რა შეიძლება გაკეთდეს/რისი გაკეთება სურს მკვლევარს და რეალურად რა იმუშავებს/რისი გაკეთება შეუძლია მას; ეს ხელს უწყობს კვლევის მუშაობას. კვლევის დაგეგმვაში ორი ფაზაა: დივერგენციის და კონვერგენციის. დივერგენციის ფაზა მკვლევარს არსებულ შესაძლო ვარიანტებს სთავაზობს, კონვერგენციის ფაზა კი გაფილტრავს ამ შესაძლებლობებს, ნახავს, მათ შორის რომელია სასურველი, რომელი რომელს შეესატყვისება, რომელი იმუშავებს მოცემულ სიტუაციაში და გადაინაცვლებს მოქმედების გეგმაზე, რომელიც რეალურად იმუშავებს[1].

ჩვენ გამოვიყენეთ დივერგენციის ფაზა, რადგან მაგისტრებს შევთავაზეთ წინასწარ გამზადებული ანკეტა. კვლევა წარიმართა საგნის „კვლევის თანამედროვე მეთოდები განათლებაში“ ფარგლებში, შესაბამისად, მასში ჩართული არიან აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიური ფაკულტეტის მაგისტრები, რომლებმაც აწარმოეს პედაგოგის კვალიფიკაციის მქონე კადრებზე შრომის ბაზრის მოთხოვნების კვლევა. აღნიშნული კვლევის ძირითადი მიზანია იმ ზოგადი და პროფესიული ხარვეზების გამოვლენა, რომლებსაც ადგილი აქვს ბოლო 10 წლის განმავლობაში კურსდამთავრებულ პედაგოგის კვალიფიკაციის მქონე პირთა პროფესიულ მომზადებაში.

კვლევის მეთოდი

განათლების სფეროში კვლევის სხვადასხვა მეთოდი არსებობს, როგორცაა: პედაგოგიური დაკვირვება, გამოკითხვის მეთოდები, ტესტირება, მოწინავე პედაგოგიური გამოცდილების შესწავლა და გამოყენება და ა. შ. ჩვენს შემთხვევაში გამოვიყენეთ **გამოკითხვის მეთოდები**, რომელიც საკმაოდ ფართოდ არის გავრცელებული არა მარტო სოციოლოგიასა და ფსიქოლოგიაში, არამედ პედაგოგიკაშიც. მკვლევარებს გამოკითხვაში იზიდავთ უნივერსალობა და ხელმისაწვდომობა. გამოკითხვა საშუალებას მოგვცემს დავაგროვოთ ინფორმაცია წარსულის სხვადასხვა მნიშვნელოვანი მოვლენების, ან განზრახვისა და გეგმების შესახებ. გამოკითხვის სპეციფიკა იმაში მდგომარეობს, რომ მკვლევარისათვის ინფორმაციის წყაროს წარმოადგენს თვით გამოსაცდელის ცნობები. ეს ყოველთვის არ შეიძლება იყოს ჭეშმარიტების გარანტი, ამიტომ აუცილებელია გამოკითხვის ჩატარების ტექნიკა იღებდეს ობიექტურ და საიმედო ცნობებს.

გამოკითხვები უნდა ჩატარდეს ანკეტირების, ინტერვიუს, საუბრისა და კითხვარების ფორმით. კითხვები არის ამ მეთოდების საფუძველი. მათ უსვამენ ან წერით (ანკეტირება, კითხვარი) . . . ან ზეპირად (ინტერვიუ, საუბარი). მკვლევარი, კვლევის მიზნებზე დაყრდნობით, ირჩევს გამოკითხვის საჭირო ფორმას. გამოკითხვის ნებისმიერი სახე წინასწარ არის მოფიქრებული და დაგეგმილი [2].

თუ საჭიროა ერთი მოსწავლის ან მოსწავლეთა ჯგუფის გამოკითხვა, მაშინ შეიძლება გამოვიყენოთ საუბარი, ან ინტერვიუ. განზოგადებული მონაცემების მიღების ან რეპრეზენტატულ შერჩევის შემთხვევაში, როგორც წესი, ხმარობენ ანკეტებს, რომელიც გამოვიყენეთ ჩვენს შემთხვევაში.

ანკეტირება

ანკეტა – ეს არის ინფორმაციის მიღების მეთოდი შედგენილი კითხვების მიხედვით (გარკვეული წესების შესაბამისად), რომელთაგან თითოეული კვლევის მიზანთან არის დაკავშირებული. კითხვებთან დაკავშირებით ანკეტები შეიძლება იყოს სხვადასხვგავარი – ფურნქციების, ფორმისა და შინაარსის. ისინი შეიძლება შეიცავდეს კითხვებს – შესამოწმებელ და საკონტროლოს. ფორმის მიხედვით გამოიყენება ღია ანკეტები, რომელშიც იგულისხმება თავისუფალი კითხვები. ასევე ფართოდ გამოიყენება დახურული ტიპის ანკეტები. ისინი შეიცავენ მზა კითხვებს, ითვალისწინებენ სავარაუდო კითხვებიდან ერთის არჩევას, რაც აადვილებს შერჩევითი შედეგების რაოდენობრივ დამუშავებას. ჩვენს შემთხვევაში გამოყენებულია ორივე ფორმა.

ანკეტირების ღირსებას წარმოადგენს შემოწმების მასობრიობა, ინფორმაციის მოგროვების სისწრაფე, შედეგების შედარებით ადვილი დამუშავება, რამდენიმე კვლევის შედარების შესაძლებლობა. ამასთან ერთად, მხედველობაში უნდა მივიღოთ, რომ ეს მეთოდი არ არის მოქნილი, ვინაიდან შეუძლია შეზღუდოს გამოკითხულთა აზრები [3].

ანკეტირების დამუშავების დროს აუცილებელია გავითვალისწინოთ აღნიშნული ღირსებები და ნაკლოვანებები, აგრეთვე დაცული უნდა იყოს მთელი რიგი მოთხოვნები:

- კითხვები უნდა იყოს ლაკონური, აზრობრივად გარკვეული, გასაგები;

- დახასიათების გასარკვევად საჭიროა რამდენიმე კითხვის ჩამოყალიბება, რომლებიც გამოაშკარავენ პასუხების სიცრუეს ან გულწრფელობას;
- ანკეტის დასაწყისი მიზანშეწონილია (პირველი მესამედი) შევთავაზოთ ადვილი კითხვები (რომლებიც შეეხება კონკრეტულ მოქმედებებს, მოვლენებსა და ფაქტებს), შემდეგ – რთული კითხვები (რომლებიც გამოავლენენ მსჯელობის უნარს, დამოკიდებულებებსა და შეფასებას), შემდეგ – უფრო რთული (რომლებიც მოითხოვენ გადაწყვეტილების მიღებასა და პასუხების შერჩევას), დასარულს – ისევ ადვილი კითხვები.

მონაცემების ანალიზი

მომზადებულმა მკვლევარმა უნდა გაიაზროს, თუ როგორ გააანალიზებს მონაცემებს. ეს ძალიან მნიშვნელოვანია, ვინაიდან სპეციფიკურ გავლენას ახდენს ინსტრუმენტების შერჩევაზე. მონაცემების ანალიზის დაგეგმვისას უნდა გავითვალისწინოთ: რას ვუპირებთ შეგროვებულ მონაცემებს? როგორ დავამუშავებთ და გავაანალიზებთ მათ? როგორ დავასაბუთებთ, გადავამოწმებთ ან დავამოწმებთ ანალიზის შედეგებს?

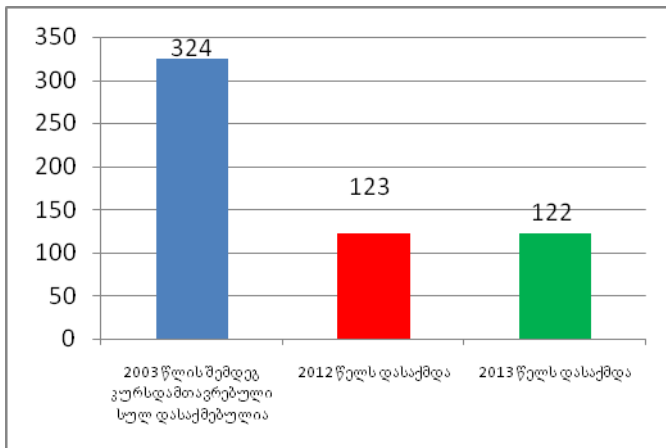
მონაცემთა ანალიზის ფორმის არჩევის კრიტერიუმს განსაზღვრავს როგორც მიზნისთვის შესატყვისობა, ისე, ლეგიტიმურობა: მონაცემთა ანალიზის ფორმა უნდა შეესატყვისებოდეს შეგროვებული მონაცემების ტიპს. მაგალითად, არასწორი იქნება გარკვეული სტატისტიკების გამოყენება გარკვეული სახის რიცხობრივი მონაცემების მიმართ (მაგალითად, საშუალოს გამოყენება სახელდების სკალის მონაცემების შემთხვევაში), ან მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების დადგენა სხვადასხვა ადგილას ჩატარებული კვლევების ანალიზისას [3]. სწორედ ამ მოთხოვნების შესაბამისად შევადგინეთ ანკეტა, რომელიც 8 პუნქტისაგან შედგება.

მომზადებულმა მკვლევარმა, მონაცემების ანალიზის მსგავსად, კვლევისა და მისი შედეგების წარდგინების ფორმაზეც უნდა იფიქროს და სათანადო ყურადღება მიაქციოს სხვადასხვაგვარი აუდიტორიის მოთხოვნებს (მაგალითად, აკადემიური აუდიტორიისთვის შეიძლება სხვა შინაარსი იყოს საჭირო, სულსხვა – უფრო ფართო პროფესიული აუდიტორიისთვის, სულსხვა – არაპროფესიონალებისათვის).

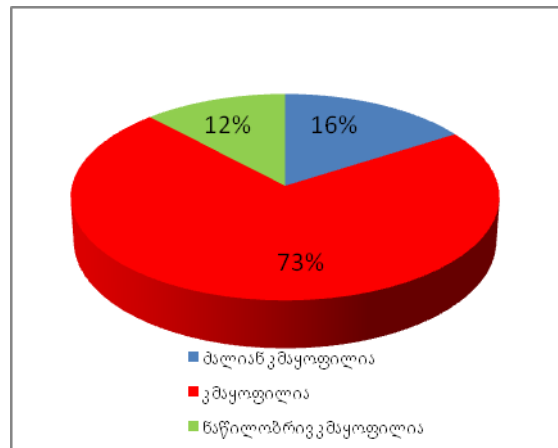
ჩვენ გადაწყვეტით მონაცემთა ანალიზის წარდგენა პროფესიული აუდიტორიისათვის, წარმოგიდგინთ ჩვენს შედეგებს:

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ პედაგოგიური პროფილის მქონე სპეციალისტებზე მოთხოვნა ასეთია: 2003 წლის შემდეგ კურსდამთავრებული სულ დასაქმებულია **324**, 2012 წელს დასაქმდა **123**, ხოლო 2013 წელს დასაქმდა **122**. აღსანიშნავია, რომ გამოკითხულთა **16%** ამბობს, რომ ძალიან კმაყოფილია, **72%** - კმაყოფილია, ხოლო **12%** ნაწილობრივ კმაყოფილია, არც ერთი არ ამბობს - არ ვარ კმაყოფილი დასაქმებული პედაგოგებით.

The 2nd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
6-7 June, 2014. Materials

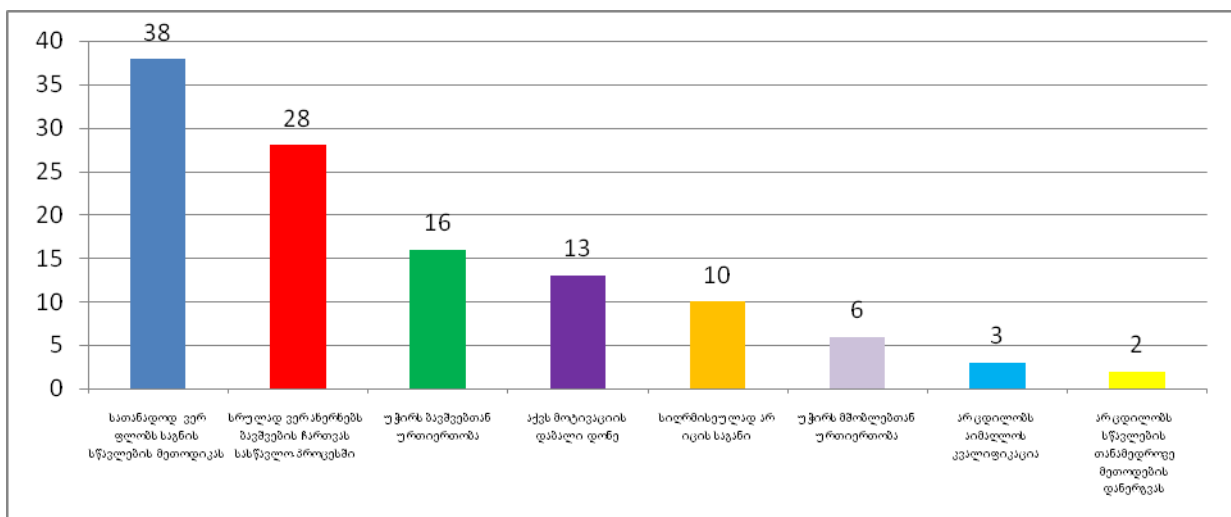
დიაგრამა 1. პედაგოგიური კვალიფიკაციის კადრებზე მოთხოვნა ბაზარზე

დიაგრამა 2. მომზადებული პედაგოგებით სკოლის ადმინისტრაციის კმაყოფილება

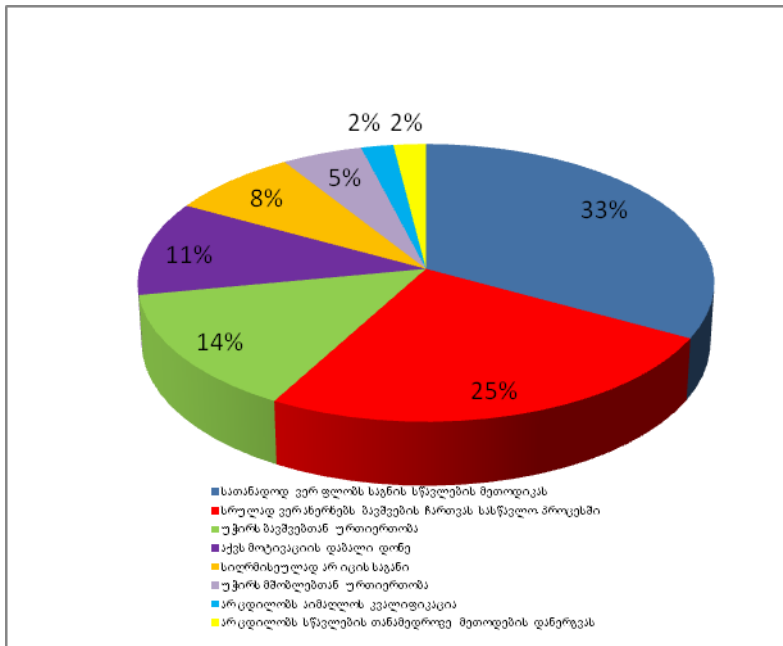
კვლევის დროს ჩვენთვის მნიშვნელოვანი იყო იმ ხარვეზების დანახვა, რომელსაც ადგილი აქვს უკანასკნელი წლების კურსდამთავრებულების ზოგად და პროფესიულ უნარ-ჩვევებში. შეთავაზებული უნარ-ჩვევები საკმაოდ დიდი იყო. ვნახოთ რა ხერვეზებს შეეხო სკოლის ადმინისტრაცია, რაც გათვალისწინებული იქნება მომავალი სპეციალისტების მომზადებისას.

პროფესიული უნარების კუთხით გამოიკვეთა შემდეგი პრობლემები: გამოკითხულიდან **38** აღნიშნავდა, რომ სათანადოდ ვერ ფლობს საგნის სწავლების მეთოდებს, რაც შეადგენს გამოკითხულთა **33%**-ს, **28** გამოკითხული აღნიშნავს - სრულად ვერ ახერხებს ბავშვების ჩართვას სასწავლო პროცესში, რაც შეადგენს გამოკითხულთა **25%**-ს, **16** გამოკითხული ამბობს - უჭირს ბავშვებთან ურთიერთობა, პროცენტულად ეს არის **14%**, **13** აღნიშნავს, რომ მასწავლებლებს აქვს მოტივაციის დაბალი დონე - **11%**, **10** ანკეტში აღნიშნული იყო, რომ სიღრმისეულად არ იცის საგანი - **8%**, **6** გამოკითხული არნიშნავს, რომ უჭირს მშობლებთან ურთიერთობა, ანუ **5%**, ძალიან მცირე იყო 2-3, სადაც აღნიშნავდნენ: არ ცდილობს აიმაღლოს კვალიფიკაცია და არ ცდილობს სწავლების თანამედროვე მეთოდების დანერგვას.

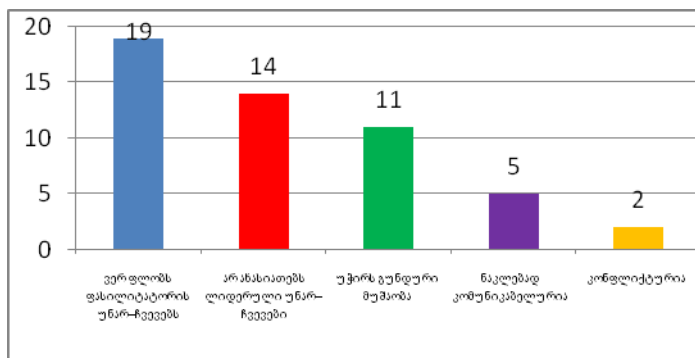
დიაგრამა 3. მასწავლებელთა პროფესიული უნარ-ჩვევების კუთხით ნაკლოვანებები რაოდენობრივად

The 2nd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
6-7 June, 2014. Materials

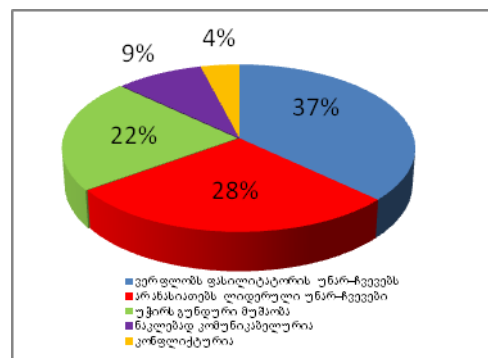

დიაგრამა 4. მასწავლებელთა პროფესიული უნარ-ჩვევების კუთხით ნაკლოვანებები პროცენტულად

ზოგადი უნარ-ჩვევების კუთხით გამოიკვეთა შემდეგი პრობლემები: გამოკითხულთა მეტი წილი (19) აღნიშნავს, რომ ვერ ფლობს ფასილიტატორის უნარ-ჩვევებს, რაც პროცენტულად შეადგენს გამოკითხულთა 37%-ს, 14 აღნიშნავს, რომ არ ახასიათებს ლიდერული უნარ-ჩვევები, რაც პროცენტულად შეადგენს გამოკითხულთა 28%-ს, 11 გამოკითხული აღნიშნავს, რომ უჭირს გუნდური მუშაობა, ანუ 22%, 5 გამოკითხული აღნიშნავს - ნაკლებად კომუნიკაბელურია, პროცენტულად კი არის - 9%, მხოლოდ 2 აღნიშნავს, რომ კონფლიაქტურია - 4%.

დიაგრამა 5. მასწავლებელთა ზოგადი უნარ-ჩვევების კუთხით ნაკლოვანებები რაოდენობრივად

დიაგრამა 6. მასწავლებელთა ზოგადი უნარ-ჩვევების კუთხით ნაკლოვანებები პროცენტულად

ანკეტაში ერთი პუნქტი იყო სკოლის ადმინისტრაციის რჩევები და რეკომენდაციები უნივერსიტეტისადმი, ისინი გვიჩვენებს, რომ აღდგეს ყველა საგანში სწავლების მეთოდები, პედაგოგიური პრაქტიკა და გაიზარდოს პრაქტიკის ხანგრძლივობა, სასურველია სიღრმისეულად ისწავლებოდეს ცალკეული საგანი (რომელსაც ისინი ასწავლიან) და ასაკობრივი ფსიქოლოგია. აუცილებელია მომავალი პედაგოგები დაეუფლონ სწავლების თანამედროვე მეთოდებს, იცოდნენ ეროვნული სასწავლო გეგმის საგნობრივი სტანდარტები, შეფასების სისტემები და კრიტერიუმები. სკოლის

ხლმძღვანელები აღნიშნავენ, რომ ისწავლება საგანი ბუნებათმცოდნეობა, სადაც საჭიროა ფიზიკის, ქიმიისა და გეოგრაფიის ინტეგრირებული სწავლება, რომლის სპეციალისტებიც სკოლას არ ყავს, კარგი იქნებოდა თუ უნივერსიტეტი ამას გაითვალისწინებს, სასურველია ისწავლებოდეს ესთეტიკური ციკლის საგნები, რომლის ნაკლებობასაც სკოლა განიცდის. ადმინისტრაციის უმეტესობა მაღლობას უხდის უნივერსიტეტს მომზადებული კადრებისათვის.

დასკვნა

ვფიქრობთ, კვლევის ზემოთხსენებული თავისებურებები ხელს შეუწყობს განათლების სისტემაში კვლევის სწორ დაგეგმვას. მკვლევარი შეძლებს სწორად დასახოს მიზანი, რის საფუძვლეზეც კარგად შეადგენს კვლევის სქემას და წარმართავს მიზანმიმართულად, შესაბამისად მიღებული შედეგები იქნება ხარისხიანი და არ გაუჭირდება მონაცემთა დამუშავება, ანალიზი და წარდგენა საზოგადოებისათვის. ჩვენ მიერ სკოლებში ჩატარებული კვლევის შედეგები და სკოლის ხელმძღვანელების რჩევები დაგვეხმარება სასწავლო პროგრამების შემდგომ გაუმჯობესებაში, რათა სკოლას მივაწოდოთ მოთხოვნის შესაბამისი კადრი.

სტატიაში გამოყენებულია 6 დიაგრამა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კოჭენილუისი, მანიონილოურენსი, მორისონიქეით - კვლევის მეთოდები განათლებაში - თბილისი, 2007 წ.
2. გორდეზიანი ც. - პედაგოგიური ტექნოლოგიების თეორიული ანალიზი - თბილისი, 2005წ.
3. ქურდაძე ირმა - პედაგოგიური კვლევის მეთოდოლოგია და მეთოდები - თბილისი, 2008წ.